
Ιστορία της Ιστοριογραφίας

Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

---

2) Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πολυμέρης Βόγλης

Παραδοσιακή ιστοριογραφία

- Εδραιώνεται τον 19^ο αιώνα (ιστορικισμός)
  - Πλαίσιο αναφοράς το έθνος και το κράτος
  - Μελέτη των πολιτικών, στρατιωτικών και διπλωματικών γεγονότων.
-

Η Σχολή των Annales

- Ιδρυτές οι Γάλλοι ιστορικοί Λυσιέν Φέβρ και Μαρκ Μπλοχ που εκδίδουν το περιοδικό Annales το 1929
  - Επίδραση της γεωγραφίας και της κοινωνιολογίας
  - Μελέτη οικονομικών δομών και συλλογικών νοοτροπιών
  - Ο Φερνάντ Μπρωντέλ, με το τρίτομο έργο *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου του Β΄* (1949) εισάγει μια νέα αντίληψη του ιστορικού χρόνου.
-

EP Thompson

- Το βιβλίο του *The Making of the English Working Class* (1963) θεωρείται η αφετηρία της κοινωνικής ιστορίας
  - Στροφή στη μελέτη της ζωής και της εμπειρίας των ανθρώπων από τις λαϊκές τάξεις
  - Δεν θεωρεί την εργατική τάξη κάτι αντικειμενικό και δεδομένο αλλά κάτι που δημιουργείται από τους ίδιους τους ανθρώπους, οι οποίοι μέσα από την εμπειρία τους στο εργοστάσιο αλλά και από την καθημερινή ζωή τους έξω από αυτό διαμορφώνουν μια κοινή ταυτότητα.
-

Η δεκαετία του 1960 και η εμφάνιση της κοινωνικής ιστορίας

- Εμφάνιση των ριζοσπαστικών κοινωνικών κινημάτων, ειδικά στο χώρο της νεολαίας, που αμφισβήτησαν τις κυρίαρχες μορφές οργάνωσης της εξουσίας και της εκμετάλλευσης
- Εμφάνιση των αντι-αποικιακών κινημάτων στο λεγόμενο Τρίτο Κόσμο (και ιδιαίτερα ο πόλεμος του Βιετνάμ) που κλόνισαν τις κυρίαρχες αφηγήσεις της αποικιακής εξάπλωσης και της ιμπεριαλιστικής πολιτικής
- Μαζικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης
- Τεχνολογικές καινοτομίες (ιδιαίτερα η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην οικονομική ιστορία)

Εδραίωση της κοινωνικής ιστορίας

- Έκδοση του περιοδικού *Journal of Social History* (1967)
  - Έκδοση του περιοδικού *History Workshop Journal* (1976) και «ιστορία από τα κάτω»
  - Πολλαπλασιασμός των αντικειμένων και των πεδίων έρευνας της κοινωνικής ιστορίας (ιστορία των γυναικών, ιστορία της οικογένειας, ιστορία των Αφροαμερικανών, ιστορία των πόλεων κλπ.)
-

Κριτική στην κοινωνική ιστορία

- Κατοχύρωση της επιστημονικότητας μέσα από τη χρήση ποσοτικών μεθόδων και υιοθέτηση του μοντέλου των κοινωνικών επιστημών
- Φεμινιστική κριτική: υποτίμηση των σχέσεων εξουσίας που ενυπάρχει στις έμφυλες σχέσεις
- Εμφάνιση πολιτισμικής ανθρωπολογίας και μετατόπιση του ενδιαφέροντος σε ζητήματα κουλτούρας
- «Γλωσσική στροφή»: μελέτη του τρόπου με τον οποίο ο λόγος (discourse) κατασκευάζει τον κόσμο στον οποίο ζούν και δρουν τα ιστορικά υποκείμενα

Κυριαρχία της πολιτισμικής ιστορίας

- Έμφαση όχι στη δομή αλλά στο υποκείμενο
  - Ανάδειξη της μεταβολής και της πολλαπλότητας
  - Επικέντρωση στη βιωμένη εμπειρία
  - Εμφάνιση νέων πεδίων ιστορικής μελέτης (μνήμη, σωματικότητα, συναισθήματα)
  - Μελέτη λόγων, εικόνων και αναπαραστάσεων
-

Νέες κατευθύνσεις στην κοινωνική ιστορία

- Πώς συγκροτείται η αντίληψη για την κοινωνία;
  - Ποια είναι η λογική με την οποία συνάπτονται οι κοινωνικές σχέσεις;
  - Πώς διαμεσολαβούνται οι σχέσεις εξουσίας;
  - Πώς ασκείται η κυβερνητικότητα;
  - Πώς παράγεται ο εαυτός στη νεωτερική κοινωνία;
-

Η κοινωνική ιστορία στην Ελλάδα

- Ανάπτυξη της οικονομικής ιστορίας
  - Επίδραση της γαλλικής ιστοριογραφίας στους Έλληνες ιστορικούς
  - Νίκος Σβορώνος: κομβικό πρόσωπο για την ανάπτυξη της κοινωνικής και ιδιαίτερα της οικονομικής ιστορίας
  - Επιρροή της κοινωνιολογίας και των οικονομικών επιστημών
-

Η ανάπτυξη της κοινωνικής ιστορίας στην Ελλάδα μετά τη δεκαετία του 1980

- Δημιουργία νέων τμημάτων ιστορίας στα πανεπιστήμια
  - Αύξηση της χρηματοδότησης για την ιστορική έρευνα
  - Πολλαπλασιασμός των αρχειακών διαθεσιμοτήτων
-

Ενδεικτικά πεδία κοινωνικής ιστορίας στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες

- Ιστορία της εργασίας
  - Έμφυλες σχέσεις
  - Ιστορία της μετανάστευσης
  - Δεκαετία του 1940 (Κατοχή – Αντίσταση – Εμφύλιος)
  - Ιστορία της νεότητας και του νεολαιίστικου κινήματος
  - Ιστορία των πόλεων
-

Βιβλιογραφία

- David Cannadine, *Τι είναι ιστορία σήμερα;*, Αθήνα, Νήσος, 2007
- Geoff Eley και Keith Nield, «Farewell to the Working Class?», *International Labor and Working Class History*, 57, 2000, σελ. 1-30
- Thomas Gallant, «Long Time Coming, Long Time Gone: The Past, Present and Future of Social History», *Historein*, 12, 2012, σελ. 9-20
- Patrick Joyce, «What is the Social in Social History?», *Past and Present*, 2010, σελ. 213-248
- Georg Iggers, *Η ιστοριογραφία στον 20^ο αιώνα*, Αθήνα, Νεφέλη, 2005
- Lawrence Stone, «The Revival of Narrative: Reflections on a New Old History», *Past and Present*, 85, 1979, σελ. 3-24
- E.P. Thompson, *The Making of the English Working Class*, Λονδίνο, Victor Gollancz, 1963.
- Περιοδικό *Σύγχρονα Θέματα*, αφιέρωμα στην ελληνική ιστοριογραφία, τ. 35-37, 1988.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.